

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-2741/2015. számú ügyben**

Előadó: dr. Sipos Beáta

Az eljárás megindítása

A Hivatalomhoz beadvánnyal forduló panaszos azt sérelmezte, hogy felesége elhunyt szüleinek piliscsabai sírhelyére – tudta és hozzájárulása nélkül – rátemetést végeztek, annak ellenére, hogy az adott temetkezési helyet 2030-ig megváltották, amiről igazolással is rendelkezik. Kifogásolta továbbá, hogy a piliscsabai önkormányzathoz előterjesztett beadványaira nem kapott választ és érdemi intézkedések sem történtek a helyzet orvoslása érdekében.

Tekintettel arra, hogy a panaszbeadvány kapcsán felmerült a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével, ezen belül a tisztességes eljáráshoz való joggal, és az emberi méltósághoz való jogból levezethető kegyeleti joggal kapcsolatos visszásság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján az ügyben vizsgálatot indítottam. A vizsgálatom eredményes befejezése érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alapján az ügyben tájékoztatást kértem a Piliscsaba Város Önkormányzatának jegyzőjétől, valamint a Pest Megyei Kormányhivatal Pilisvörösvári Járási Hivatalának vezetőjétől (a továbbiakban: járási hivatalvezető).

Az érintett alapvető jogok és kötelezettségek

- *A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye* (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „Magyarország független, demokratikus jogállam.”);
- *Az emberi méltósághoz való jog és a belőle levezethető kegyeleti jog* (Alaptörvény II. cikk: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.”);
- *A hatósági ügyek tisztességes intézéséhez való jog* (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”).

Alkalmazott jogszabályok

- Magyarország Alaptörvénye;
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Ttv.);
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.);
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.);
- A fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 66/2015. (III. 30.) Korm. rendelet;
- Piliscsaba Város Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2014. (V.19.) rendelete a temetőkről és a temetkezési tevékenységről (a továbbiakban: Ör.).

A megállapított tényállás

A panaszos a beadványában előadta, hogy súlyos mozgáskorlátozott, jelenleg nyugellátásban részesül. A panaszát az egészségi állapotára és nehéz anyagi körülményeire figyelemmel írásban fogalmazta meg és juttatta el a hivatalomhoz. Sértelmezte, hogy a piliscsabai önkormányzattól a leveleire nem kapott érdemi választ.

A szülőket a piliscsabai temetőben temették el, egy kettős sírhelyre. Az adott sírhelyet 2005. október 30-án a család újraváltotta. A panaszos csatolta a sírhely újraváltásról szóló készpénzfizetési számla másolatát, melyen szerepel a konkrét temetési hely megjelölése, és az eltemetett személyek neve, valamint a befizetett összeg, 11.500 forint.

A beadványhoz mellékelte, az esetről szóló újságcikkből¹ az derül ki, hogy a sírhely újraváltása 25 évre szólt. A megváltás összegét a piliscsabai polgármesteri hivatalban fizették be. Később a család Újszilvársra költözött, és gépjármű hiányában már ritkábban tudták látogatni a sírt, ettől az időponttól kezdve a temetési hely gondozását a lányuk végezte. 2014 novemberében halottak napján azzal szembesültek, hogy a sírkő eltűnt, és mást temettek a sírhelyre. Panaszukkal a temető üzemeltetőjéhez fordultak írásban. Az üzemeltető arra hivatkozott, hogy a temetői nyilvántartásban nem szerepelt az a tény, hogy a sírt megváltották, ezért megszüntették a temetési helyet. A sajtóhír szerint a temető üzemeltetésében 2011-ben történt változás. A jelenlegi üzemeltető a nyilvántartás alapján – mely szerint a sírhely megváltási ideje lejárt és a rokonokról nem volt adat – engedélyezte az adott sírhelyre történő újabb temetést egy másik temető család számára.

A panaszos 2014. december 3-án kelt levelében fordult segítségért a piliscsabai jegyzőhöz, melyben leírta, hogy 2005. október 30-án újraváltotta a hozzátartozói sírhelyét, tudomására jutott azonban, hogy arra rátemetést végeztek. A panaszos ebben a levelében az eredeti állapot helyreállítását kérte a jegyzőtől.

2015. január 27-én kelt újabb levelében újfent az önkormányzathoz fordult, kérve a korábbi beadványára történő válaszadást és segítséget a helyzet rendezésére.

2015. június 24-én a polgármester írásban arról értesítette, hogy a probléma megoldása érdekében a rátemetett elhunyt hozzátartozóinak és az önkormányzat jogi képviselőjének bevonásával egyezség létrehozását kísérik meg a felek között, melynek időpontját 2015. július 7-én 10 órára, helyét a piliscsabai polgármesteri hivatalba tűzik ki. A polgármester ebben a levélben kérte a panaszost, hogy az egyeztető tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott képviselője útján vegyen részt.

A panaszos 2015. július 1-jén kelt levelében azt jelezte, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni, annak eredményéről kér csupán tájékoztatást. Amennyiben pedig nem kerül sor a helyzet megnyugtató megoldására, további jogi lépéseket tesz az ügy rendezésére.

A panaszbeadványban foglaltak kapcsán tájékoztatást kértem Piliscsaba Város Önkormányzat jegyzőjétől, és a Pest Megyei Kormányhivatal Pilisvörösvári Járási Hivatalának vezetőjétől.

A jegyző arról informált, hogy a kegyeleti jog megsértése miatti panasz okán Piliscsaba Város Önkormányzat tulajdonában lévő 1215 és 1289 hrsz.-ú ingatlanokon található piliscsabai köztemetőt üzemeltető SZIGÜ Temetőüzemeltető Kft. és a panaszos között egyeztetések nem vezettek eredményre.

Az önkormányzat a probléma megoldása érdekében a rátemetett elhunyt hozzátartozóinak, és az önkormányzat jogi képviselőjének bevonásával egyezség létrehozását kezdeményezte. A 2015. július 7-ére kitűzött tárgyalásról a panaszost előzetesen írásban értesítették.

A jegyzői tájékoztatás szerint a panaszos a tárgyaláson személyesen nem jelent meg, az álláspontját írásban fejtette ki.

---

¹ A cikk megjelent a Bors című lap 2015. 02. 23-i számában, elérhető: a <http://www.borsonline.hu/cikk.php?id=106683>

A jegyzőkönyv szerint a tárgyaláson részt vett Piliscsaba Város Önkormányzatának polgármestere, Piliscsaba Polgármesteri Hivatalának jegyzője, Piliscsaba Város Önkormányzatának alpolgármestere, Piliscsaba Város Önkormányzatának két jogi képviselője, Piliscsaba Polgármesteri Hivatala Hatósági Osztályának vezetője, a sírhelyre 2013-ban eltemetett elhunyt hozzátartozói, és a SZIGÜ Temetkezési Cégcsoport képviselői.

Az egyeztető tárgyaláson a rátemetett elhunyt személy közeli hozzátartozói úgy nyilatkoztak, hogy nem járulnak hozzá az exhumáláshoz. Az üzemeltető szerv képviselője jelezte, hogy a hozzátartozók hozzájárulása hiányában az exhumálást nem végezheti el. Előadta továbbá, hogy a korábbi üzemeltetőtől átvett nyilvántartás nem tartalmazta, hogy a sírhelyet az eltelt 25 év után újra megváltották. Az újraváltásról kiállított számla a panaszostól került hozzájuk. Mivel a sírhely gondozatlan volt, sírkő nem állt rajta, ezért adták ki egy másik családnak használatra, akik 25 évre meg is váltották.

A panaszos levelében jelezte, hogy az eredeti állapot helyreállítását akarja elérni. A temetető család pedig azt nyilatkozta, hogy mivel a sírhelyet szabályszerűen megváltották, ahhoz ragaszkodnak, megbontani esetlegesen az eltemetett hozzátartozójukat exhumálni nem kívánják. Három lehetőség, illetőleg javaslat született a tárgyaláson résztvevők között, melyeket a jegyzőkönyv a következők szerint tartalmaz:

1. „Nem történik semmi, és az adott meglévő sírhelyen megemlékezhetnek ők is az elhunytakról
2. Ha a mostani tulajdonos hozzájárulna egy olyan exhumáláshoz, melynek keretében kiemelik az alsó koporsót, és a mostanit visszahelyezik, a régit pedig az új sírban temetik újra el
3. Kapnak, egy másik sírhelyet ott elhelyeznek egy fejfát, és azt későbbiekben felhasználhatják temetkezésre.”

A tárgyaláson elhangzott az is, hogy az önkormányzat elszámolási kötelezettség elmulasztása miatt kártérítési és egyéb pert kezdeményezett a korábbi üzemeltetővel szemben. A tárgyalás anyagáról az önkormányzat tájékoztatta a panaszost.

A járási hivatalvezető a panasz kapcsán arról tájékoztattott, hogy a megkeresésünk nyomán a Pilisvörösvári Járási Hivatal is tájékoztatást kért Piliscsaba Város Önkormányzat jegyzőjétől, az ügyben lefolytatott eljárásokról, valamint a megtett intézkedésekről. A járási hivatalvezető a jegyzői tájékoztatással megegyező tartalmú választ nyújtott számomra, mellékelteként csatolva az egyeztető tárgyalásról készült jegyzőkönyv másolati példányát. Egyéb intézkedéseiről, a temető, illetve az azt üzemeltető szervet érintő esetleges ellenőrzésről, szakmai álláspontjáról információt nem nyújtott.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ezek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés alapján az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés b) pontja szerint a helyi önkormányzatok hatósági jellegű tevékenységének vizsgálata egyértelműen ombudsmani hatáskörbe tartozik. A Möt.v., a Ttv. és a Vhr. alapján a települési önkormányzat köztemető fenntartásával, üzemeltetésével kapcsolatos feladatai, egyértelműen olyan hatósági tevékenységek is, melyekre a biztos hatásköre kiterjed. Ugyanezen bekezdés a) pontja szerint a közigazgatási szerv, így a járási hivatal hatósági eljárására szintén kiterjed a vizsgálati hatásköröm.

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az állampolgári jogok országgyűlési biztosa következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott egyes alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi éllal azt mondta ki azt, hogy „az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény II. cikkében foglaltakat a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. § (1) bekezdésének és 54. § (1) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező alapvető jog és a jogállamiság elve, illetve az emberi méltósághoz való jog tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozatai indoklásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország *független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Amint arra az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírósági gyakorlat relevánsnak tekinthető a vizsgálat során. Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára.

A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. A jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást.

2. Az Alaptörvény XXIV. cikke (1) bekezdése értelmében *mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.* A tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. *Alláspontunk szerint a jogállamiság és az abból fakadó tisztességes eljárás követelményének nemcsak a szabályozási szinten, hanem a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában is folyamatosan érvényesülnie kell.* A közvetlen alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból, az eljárás egyszerűsítése vagy az időszerűség követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők.

3. Az Alaptörvény II. cikke arról rendelkezik, hogy az *emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.* Az Alaptörvény hatályba lépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybírói gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit. Az alkotmánybírói gyakorlat kiemeli, hogy *az emberi méltósághoz való jog az általános személyiségi jog* egyik megfogalmazásának tekinthető. Az általános személyiségi jog „anyajog”, olyan szubszidiárius alapjog, amelyet az Alkotmánybíró és a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alkotmányos alapjogok egyike sem alkalmazható.

Az emberi méltósághoz való jogból fakad a hozzátartozók *kegyeleti joga*, és a halálesetet követően eljáró szerveknek és szolgáltatóknak azon kötelessége, hogy eljárásaik során ezt tiszteletben tartás. A kegyeleti jog – bár nem tartozik az élő személyeket védő általános személyiségi jog alá – a meghalt ember méltóságának visszamenőleges tagadását tiltja. Az Alkotmánybíró szerint *a kegyeleti jog szoros összefüggésben van az emberi méltósághoz való joggal, az abból levezethető egyfajta speciális részjogosítványnak minősül.* A kegyeleti jog részben az emberi méltóság egykori meglétéhez kapcsolódó védelmi igényt foglal magában, amely az elhunyt személyt az emberi nemhez való tartozás alapján illeti meg, az elhunyt személy élete során megszerzett erkölcsi, személyes és társadalmi megítélésének védelmét biztosítja. A kegyeleti jog tehát az emberi méltósághoz való jog részeként érvényesül, a méltósághoz való jog részleges továbbélését jelenti a halál bekövetkezése után.

Az elhunyt személy azonban már értelemszerűen nem képes jogai védelmére, így a kegyeleti jog a hozzátartozók által a halottról őrzött és védett személyiségkép megsértését, mint a hozzátartozó személyiségi jogát védi. Így az elhunyt emberi méltósága átszáll és tovább él a hozzátartozók személyében, így a kegyeleti jog alanyai végső soron az elhunyt hozzátartozói lesznek. A kegyeleti jog nem korlátozhatatlan: az Alkotmánybíró kimondta, hogy az emberi méltósághoz való jog csupán az emberi státusz meghatározójaként, az élettel együtt fennálló egységben abszolút és korlátozhatatlan, egyes részjogosítványai azonban – így különösen a kegyeleti jog – más alapjogokhoz hasonlóan értelemszerűen korlátozhatóak.

III. A vizsgált ügy érdeme tekintetében

A panasz alapján indított vizsgálat arra irányult, hogy a Ttv. és a Vhr. rendelkezései alapján a rátemetéssel kapcsolatban fennáll-e olyan mulasztás, amely a panaszos kegyeleti jogával, valamint a jobbiztonság követelményével, és a tisztességes eljáráshoz való joggal nem egyeztethető össze.

1. A kegyeleti jogot érintő megállapítások

Az AJB-3545/2014. jelentésben rámutattam, hogy *a kegyeleti jog gyakorlását számos tételes jogi előírás biztosítja a magyar jogrendszerben, ezek közül kiemelhetőek a Polgári Törvénykönyv személyiségvédelmi előírásai. A Ptk. 2:50. §-a rendelkezik a kegyeleti jogról: kimondja, hogy meghalt ember emlékének megsértése miatt bírósághoz fordulhat a hozzátartozó vagy az, akit az elhunyt végrendeleti juttatásban részesített. A Ptk. nem a kegyeleti jog alanyainak teljes körét határozza meg, csupán azokat, akik a törvény értelmében bírói úton érvényesíthetik ezeket a jogosultságokat. Tág értelemben a kegyeleti jog általános jogosultjai alatt érthetünk mindenkit, akinek az emlékezetében az elhunyt tovább él, például barátot, ismerőst, munkatársat, tanárt vagy tanítványt. Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a polgári jogi szabályozás azon megoldása, amely a kegyeleti jogot a hozzátartozók személyiségi jogaként rendeli védeni, látszólag ellentétben áll azzal, hogy a kegyeleti jog alkotmányjogi értelemben az elhunyt általános személyiségi jogának a megjelenése.*

Az Alkotmánybíróság szerint az elhunyt személy már nem lehet képes jogai védelmére, így a jog a hozzátartozók által a halottról őrzött és védett személyiségkép megsértését, mint a hozzátartozó személyiségi jogát védi. A kegyeleti jog, mint a hozzátartozók személyiségi joga a törvényi szabályozás szintjén – az intézményvédelemből kiindulva – csupán visszatükrözi a személyiségi jog egy speciális, post mortem érvényesülését (997/B/2005. AB határozat). A kegyeleti jog a gyakorlatban a túlélők törvényi személyiségi jogaként biztosítja a holtak emlékének méltó megőrzéséhez, valamint az elhunyt iránti érzéseik tiszteléséhez fűződő jogot.

Az Alkotmányban rögzített emberi méltósághoz való jogból levezethető kegyeleti jog érvényesülésének vizsgálatakor azonban hangsúlyozni kell, hogy az Alkotmánybíróság ítélezési gyakorlatában *az élethez és az emberi méltósághoz való jogot az alkotmányos alapjogok hierarchiájának élére helyezte. (23/1990. (X. 31.) AB határozat)*

A személyiség szabad kibontakozása, és az általános cselekvési szabadság is alapjai az egyén önrendelkezési jogának, a vallás szabad megválasztásának, és mindezeknek az ember életén túlmutató folyamánya lehet az eltemetetés módjára vonatkozó rendelkezés, aminek a hozzátartozók, vagy azok hiányában az eltemetető kötelesek eleget tenni. „Mindazonáltal a hozzátartozók a temetés külsőségeivel, a sírhely megválasztásával is kifejezésre juttatják a meghalt iránti megbecsülésüket, gyászuk nagyságát.” (BH 1997. 525.) A bírósági gyakorlat által védelt érdekkör másik nagy csoportja azonban *szorosan a halálhoz kapcsolódik és a végtisztesség megadását, a halott földi maradványainak tiszteletben tartását követeli meg. Így e sajátos személyhez fűződő jog megsértését jelenti a közfelfogás szerint méltatlan körülmények között lebonyolított temetés (BH 1997. 525.), az eltemetett sírhantjának megszüntetése, fejfájának eltávolítása és a sírhelyére más személy temetése (BH 1976. 311.), a síremlék eltávolítása még akkor is, ha a sírhely-használati jog jogosultja rendelkezett ekként (BH 1981. 356.). A hazai bírósági gyakorlat a kegyeleti jog sérelmét többek között olyan esetekben állapította meg, mint a sírhelyek szándékos megrongálása, a síremlék jellegének engedély nélküli megváltoztatása, a halott eltemetésével való késlekedés, a temetés méltatlan körülmények között történő lebonyolítása, a holtak méltatlan körülmények közötti tárolása a kórházakban, a sírhely jogosulatlan megszüntetése a temető kezelő szervezet által, olyan fényképek napilapban való közzététele, amely egyedileg azonosítható halottat, boncolás utáni kiszolgáltató helyzetében, megalázó körülmények között, szánalmat keltő testi állapotban mutatja be stb.*

A biztosok eddigi gyakorlata is a fentiekben bemutatott felfogásnak a szellemében alakult. „A kegyeleti jog tágabb értelemben mindenkit megillet, akinek emlékében az elhunyt él. A társadalom, az állam és konkrétan a temető-tulajdonos (üzemeltető) kötelessége a temetők védelmének a biztosítására azonban nem csupán abból fakad, hogy a temető és az egyes sírhely (sírbolt, urnafülke, stb.) a kegyeleti jog gyakorlásának a színtere. A sírkövek megrongálása és a halottak emlékének a meggyalázása az egyik legdurvább kegyeletsértés, amely mindig jogos és nagymértékű felháborodást vált ki nem csupán a polgári jogi értelemben vett kegyeleti jogosultak körében, hanem az egész társadalomban. A temető ugyanis egyetemes emberi érték, évezredek óta kultikus, szent helynek számít. A sírok megrongálása az egész társadalom kegyeleti érzését semmibe vevő magatartás, ezért ebben a tekintetben *az államot is és minden állami szervet is fokozott, intézményes védelmi kötelezettség terheli.*” (OBH-3855/2005.) Maga a Ttv.² is rendelkezik erről, amikor a temető tulajdonosának törvényi kötelezettségeként fogalmazza meg a temetői kegyeleti méltóságának megőrzését. A kegyeleti jog magában foglalja egyrészt *a tisztességes és méltó temetéshez való jogot*, másrészt *a tiszteletadás jogát*, mely az elhunytat, valamint minden kegyeleti jogosultat megillet. A méltó és tisztességes temetés joga mellett a tiszteletadás joga megteremti azt a lehetőséget, hogy a kegyeleti jog jogosultjai rendszeres időközönként meglátogathassák az elhunyt földi maradványait. A Ttv. 1. § (1) bekezdése nyomán ez is a kegyeleti jog részjogosultságának tekinthető, ami valamennyi kegyeleti jogosultat megillet; *a tisztességes és méltó temetés, valamint a halottak nyughelye előtt a tiszteletadás joga mindenkit megillet.*

A vizsgált esethez kapcsolódóan fontos kiemelni, hogy a *sírhelyhasználat* szintén kegyeleti jogosultság, melynek rendeltetése a holttest eltemetése, az elhalt földi maradványainak megőrzése és emlékének fenntartása.

A temetési hely feletti rendelkezésre jogosultságról, annak tartalmáról, a használati időről stb. a Ttv. és a Vhr. is rendelkezik. Fő szabály szerint a temetési hely felett az rendelkezik, aki megváltotta. Több azonos jogállású örökös esetén – ellenkező megállapodásuk hiányában – a rendelkezési jog kizárólag együttesen gyakorolható. A rendelkezési jog gyakorlása a temetési helyre helyezhető személyek körének meghatározására, síremlék, sírjel állítására és mindezek gondozására terjed ki. A temetési hely újraváltásában elsőbbséget élvez az eltemetető, halála esetén pedig a törvényes öröklés rendje szerint soron következő közeli hozzátartozója.

A temetési hely feletti rendelkezési jog időtartama hamvasztásos temetés esetében nem lehet kevesebb 10 évnél, egyéb esetekben (lásd koporsós temetés) nem lehet kevesebb 25 évnél. A rendelkezési jog a rendelkezési idő lejártá után meghosszabbítható (újraváltható). A temetési hely felett rendelkezni jogosult kérelmére az újraváltás időtartama 25 év használati időnél lehet rövidebb, de koporsós temetés esetén legalább 10 év. Ha az újraváltás időtartama a megváltási időnél rövidebb, akkor az újraváltás díja nem lehet magasabb a megváltási díj időarányosan csökkentett részénél. A meghosszabbítás fő szabály szerint tehát nem tagadható meg. Két kivételt fogalmaz meg a Vhr.; az újraváltás csak akkor tagadható meg,

1. ha a temető tulajdonosa a területet átalakítja, vagy más célra kívánja felhasználni; erről a temetési hely felett rendelkezni jogosult nyilatkozatot kérhet, vagy
2. a temetési hely, sírjel nem felel meg a szabályzat előírásainak.

A vizsgált esetben megállapítható, hogy a panaszos hozzátartozói, mint régebben a sírhelyre betemetett halottak a rátemetés után továbbra is a sírban maradtak, a sírhelyhasználat mindenképpen kiterjed az ő hamvaik megőrzésére is, melyet nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ez alapján ameddig a korábban eltemetett halottak az adott sírban nyugszanak, a hozzátartozóik jogosan tarthatnak igényt az emléküik megőrzésére, megóvására, és emellett kegyeleti jogosultként arra is, hogy az elhaltak földi maradványait rendszeresen látogathassák, és a tiszteletüket leróják.

---

² Ttv. 6. § (2) A temető tulajdonosának feladata a temető kegyeleti méltóságának őrzése.

A rendelkezésre álló iratok szerint a panaszos 2005-ben újraváltotta a hozzátartozói sírhelyet, mely felett rendelkezni volt jogosult, erről igazolással rendelkezik. Az üzemeltető által vezetett nyilvántartásban viszont nem szerepelt ez a tény. A panaszos egészségi állapotánál, és elköltözésénél fogva már nem tudta korábbi gyakorisággal látogatni a sírt, ezért annak gondozását a gyermekére bízta. A sírhelygondozás átadása természetesen a rendelkezési jogot nem érintette.

Mindezek alapján kerülhetett sor arra, hogy az új üzemeltető a régi, hiányos nyilvántartás és a sírhely gondozatlanabb állapotára figyelemmel engedélyezte az újabb temetést a már meglévő sírhelyen.

Áttekintve Piliscsaba Város Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2014. (V.19.) rendeletét a temetőkről és a temetkezési tevékenységről, megállapítható, hogy a 17. § (5) bekezdése kitér ugyan arra, hogy *az elhagyott, 25 éve gondozatlan sírok esetében az üzemeltető a sírokat újraértékesítheti, ha azt a hirdetmény közzétételét követően – jogszabályban meghatározottak szerint – nem váltják meg újra.* A kapott információkból viszont nem derült ki, hogy hirdetmény közzétételére sor került-e.

Álláspontom szerint az elhunyt hozzátartozó emlékének megóvását, így az őt megillető kegyeletet sérti, ha rátemetést végeznek az adott sírhelyen, anélkül, hogy az élő hozzátartozót, illetőleg a rendelkezésre jogosultat nyilatkoztatnák, egyáltalán a rendelkezésre jogosultság kérdését tisztáznák. A vizsgált ügyben a rátemetés által a panaszos kegyeleti joga sérült, hiszen az eltemetett hozzátartozói földi maradványainak emlékét nem tartották tiszteletben, amikor a sírhelyet megbontották és egy újabb koporsót helyeztek el a már használt sírhelyre. A sírhelyek kijelölése felett rendelkezni jogosult szerv, jelen esetben a piliscsabai köztemető üzemeltetője azzal, hogy a sírhelyhasználati jogot megváltó személy hozzájárulása nélkül, illetőleg a sírhelyhasználati jog teljes körű tisztázása nélkül a sírhelyre más személynek a temetését lehetővé tette, megsértette a sírhelyhasználati jogot és ezzel összefüggésben a kegyeleti jog jogosultját, mellyel az emberi méltóságból való jogból levezethető kegyeleti joggal összefüggésben visszásságot okozott.

A nyilvántartás hiányosságára hivatkozás vonatkozásában álláspontom szerint a korábban megváltott sírhelyek tekintetében is terheli a nyilvántartási kötelezettség az üzemeltetőt. Alapvetően az üzemeltető által vezetett nyilvántartások hivatottak ugyanis bizonyítani azt, hogy mely sírhelyek kerültek megváltásra, és melyek a szabad temetkezési helyek. Mindemellett valószínűsíthető, hogy a korábbi üzemeltető nem vezette be a nyilvántartó könyvbe az újraváltás tényét.

Tekintettel arra, hogy jelenleg több személy kegyeleti jogát érinti az adott helyzet, ennek megoldása egyértelműen együttműködést igényel a felek között. Az ombudsman hatásköre viszont nem terjed ki sem bizonyítási eljárás lefolytatására, sem pedig a felelősség megállapítására. Természetesen amennyiben a felek nem tudják megnyugtatóan rendezni a kialakult jogvitát, az érintetteknek nyitva áll a lehetőség a bírósági úton történő igényérvényesítésre.

2. A köztemető működésére vonatkozó fenntartói, üzemeltetői, és ellenőrzési kötelezettség

A panaszbeadvány alapján kérdésként merült fel, hogy mely szerv feladatkörébe tartozik a temetői nyilvántartás vezetése? A nyilvántartási és egyéb hiányosságok esetén, illetőleg a működés kapcsán, melyik hatóság hatásköre az ellenőrzés?

Az Möt. 13. §-a sorolja fel a helyi közügyeket, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatokat. *A települési önkormányzatok által ellátandó feladatok között külön pontként szerepel a településüzemeltetés.* Ennek keretében jelöli meg a jogalkotó *a köztemetők kialakítását és fenntartását.*

A helyi önkormányzatoknak tehát mindenképp gondoskodniuk kell a köztemetők kialakításáról és fenntartásáról. A temető fenntartásával, és üzemeltetésével kapcsolatban a vonatkozó főbb jogszabályi rendelkezéseket a Ttv., a Vhr. tartalmazza, emellett a helyi rendelet, illetőleg a temetőszabályzat is szabályozza e tárgyköröket. A Ttv. 5. § (1) és (3) bekezdése kijelöli, hogy a temető fenntartója a temető tulajdonosa, illetve az, aki kezelői joggal rendelkezik. Köztemető fenntartója a települési önkormányzat, fővárosban a fővárosi önkormányzat. A temető fenntartásáról a települési önkormányzatok társulás, illetőleg együttműködés útján is gondoskodhatnak.

A törvény egyértelműen rögzíti a temető tulajdonosának feladatait, elsőként megemlítve, hogy a tulajdonos feladata *a temető kegyeleti méltóságának őrzése. A tulajdonos köteles a temető fenntartásáról, továbbá üzemeltetéséről gondoskodni.* E feladatait saját maga, illetve – szerződés alapján – gazdálkodó szervezet útján is elláthatja. Köztemető esetében a temető használatának rendjéről önkormányzati rendeletben, egyéb temetők esetében temetőszabályzatban kell rendelkezni. Ennek megfelelően a vonatkozó Ör. is rögzíti, hogy az önkormányzat tulajdonában lévő működő köztemető a Piliscsaba Város, Temető út, 1215 hrsz., 1289 hrsz. alatt kijelölt és működő temető. A köztemető üzemeltetését az önkormányzat képviselő-testülete által kijelölt gazdálkodó szervezet (üzemeltető) végzi, külön kegyeleti közszolgáltatási szerződés alapján. A temető fenntartását az önkormányzat biztosítja a helyi rendelet 1. és 3. számú mellékletében meghatározott díjakból befolyt összegekből, melyet az üzemeltető köteles beszedni³.

A temetési díjak és a rendelkezési jog kapcsán pedig kitér arra, hogy a temetési hely használati, illetve *újra történő megváltási díját a temettetőnek, illetve a temetési hely felett rendelkezőnek előre kell megfizetnie az üzemeltető részére.* Az egyes temetkezési helyeket az elhunyt hozzátartozójának, illetve az eltemettetőnek meg kell váltania (egyszeri megváltás) és ezzel a temetési hely felett rendelkezési jogosultságot szerez.

Az Ör. értelmében a sírhely használati ideje 25 év, az urnafülkék használati ideje 10 év. Lejárat után a temetési hely használati ideje az újraváltás időpontjában érvényben lévő díj kifizetése ellenében meghosszabbítható, kivéve, ha a temető tulajdonosa bizonyítja, hogy a területet átalakítja, vagy más célra kívánja felhasználni.

A temetőfenntartó feladata a temető rendeltetésszerű használatához szükséges építmények, közművek, egyéb tárgyi és infrastrukturális létesítmények, valamint a közcélú zöldfelületek karbantartása, szükség szerinti felújítása és gondozása.⁴

A temető üzemeltetését a Ttv.-ben, kormányrendeletben, temetőszabályzatban, továbbá köztemető esetén önkormányzati rendeletben, és a kegyeleti közszolgáltatási szerződésben meghatározott rendelkezések szerint kell ellátni. Főbb üzemeltetői feladat például az eltemetés (urnaelhelyezés) feltételeinek biztosítása, ideértve a temetési helyre való első temetést megelőzően a sírhely kiásásáról (sírásás) való gondoskodást; a temetőlátogatók kegyeletgyakorlása feltételeinek, a nyitvatartási időnek a megállapítása; *a nyilvántartó könyvek megőrzése*; a temetőlátogatók tájékoztatása; *a temetési helyek kijelölése* stb.

A nyilvántartás vezetéssel kapcsolatos kötelezettség azt jelenti, hogy a temetőben – a kegyeleti jogok gyakorlása céljából – a temetési helyekről, befogadó nyilatkozat alapján az elhunytak más temetőbe, temetkezési emlékhelyre történő elhelyezéséről, valamint temetőn, temetkezési emlékhelyen kívüli urnaelhelyezés esetén az eltemetésre kötelezett személy nyilatkozatának tartalma alapján az üzemeltető nyilvántartás vezetésére köteles. A sírboltokról szóló nyilvántartás vezetésére a sírbolt könyv, az egyéb temetési helyek nyilvántartására a nyilvántartó könyv szolgál.

³ Lásd: Ör. 1. § (5) bekezdés a) pont; 2. § (1) és (2) bekezdés

⁴ Ttv. 13. § (1) A temetőfenntartó feladata a temető rendeltetésszerű használatához szükséges építmények, közművek, egyéb tárgyi és infrastrukturális létesítmények, valamint a közcélú zöldfelületek karbantartása, szükség szerinti felújítása és gondozása.

A nyilvántartó könyv tartalma: folyószám, a temetés (urnaelhelyezés vagy a hamvak szétszórásának) napja, az elhalt természetes személyazonosító adatai, legutolsó lakóhelyének a címe, az elhalálozás időpontja, a sírhelytábla, sírhelysor, temetési hely száma, valamint az eltemetettő, illetve a temetési hely felett rendelkezni jogosult személy neve, lakcíme, és a síremlékre vonatkozó bejegyzések.⁵

A nyilvántartó könyvbe minden temetést (urnaelhelyezést, urnakiadást, urnakiemelést, hamuszórást) időrend szerint kell bejegyezni. Lehetőség van arra, hogy az üzemeltető a sírbolt könyv és a nyilvántartó könyv adatait elektronikus adathordozón is tárolhatja. Elektronikus nyilvántartás esetén hiteles biztonsági másolat készítése vagy párhuzamos manuális nyilvántartás vezetése szükséges.⁶

A vizsgált esetben a konkrét sírhely újraváltásáról szóló készpénzfizetési számla 2005. október 30-án kelt, amikor az iratok szerint egy másik üzemeltetője volt a köztemetőnek. A nyilvántartási kötelezettség azonban mind a korábbi, mind a jelenlegi üzemeltetőt is terheli. Az üzemeltető a folyamatosan vezetett nyilvántartás alapján tudja kijelölni az újabb temetési helyeket és fontos tisztában lennie azzal, hogy a temetési helyeket mikor, ki váltotta meg, a használati idő mikor jár le stb. Ha azonban, ahogy az az adott esetben is történt, üzemeltetőváltásra kerül sor, a fenntartó, illetőleg a temető tulajdonosa is köteles a nyilvántartásokat áttekinteni, és ha hiányosságokat észlel, a szükséges intézkedéseket megtenni. Mindezek tükrében fontos kitérni arra, hogy mely hatóság jogosult és köteles a fenntartással és az üzemeltetéssel kapcsolatos feladatok ellátásának ellenőrzésére. Erre vonatkozóan a Ttv.-ben és a Vhr.-ben egyértelmű választ kapunk, melyet a vizsgált ügyben az Ör. is kiegészít.

A Ttv. 7. § (1)-(4) bekezdései szerint a temető fenntartásával és üzemeltetésével összefüggő feladatok ellátását a temetkezési szolgáltatást engedélyező hatóság ellenőrzi. Amennyiben az önkormányzat a kegyeleti közszolgáltatási szerződés útján látja el, a temetkezési szolgáltatást engedélyező hatóság ellenőrzi a szerződésben foglaltak maradéktalan teljesítését. Szerződészegés esetén kezdeményezheti a szerződés felmondását. A temetkezési szolgáltatást engedélyező hatóság az ellenőrzés során a köztemetőben vezetett nyilvántartásokba betekinthez, továbbá vizsgálhatja a temetőben szolgáltatást végzők jogosultságát.

A Vhr. jelöli ki az engedélyezést, illetve az ellenőrzést ellátó hatóságot. A konkrét esethez kapcsolódóan, a Vhr. 59. § (1) bekezdés b) pontját említem, mely szerint a Kormány a temetkezési szolgáltatási tevékenységeket engedélyező hatóságként, valamint a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságként a temető fenntartásával és üzemeltetésével összefüggő feladatok ellenőrzése tekintetében a temető fekvése szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatalát jelöli ki. A vizsgált esetben ez a Pest Megyei Kormányhivatal Pilisvörösvári Járási Hivatalát jelenti.

---

⁵ 18. § (1) Amennyiben e törvény eltérően nem rendelkezik, a temetőben - a kegyeleti jogok gyakorlása céljából - a temetési helyekről, befogadó nyilatkozat alapján az elhunytak más temetőbe, temetkezési emlékhelyre történő elhelyezéséről, valamint temetőn, temetkezési emlékhelyen kívüli urnaelhelyezés esetén az eltemetésre kötelezett személy nyilatkozatának tartalma alapján az üzemeltető nyilvántartást vezet. A sírboltokról szóló nyilvántartás vezetésére a sírbolt könyv, az egyéb temetési helyek nyilvántartására a nyilvántartó könyv szolgál. (2) A nyilvántartó könyv a következő adatokat tartalmazza: folyószám, a temetés (urnaelhelyezés vagy a hamvak szétszórásának) napja, az elhalt természetes személyazonosító adatai, legutolsó lakóhelyének a címe, az elhalálozás időpontja, a sírhelytábla, sírhelysor, temetési hely száma, valamint az eltemetettő, illetve a temetési hely felett rendelkezni jogosult személy neve, lakcíme, és a síremlékre vonatkozó bejegyzések. (3) A sírbolt könyvet a (2) bekezdésben meghatározott tartalommal kell vezetni a sírbolt számának feltüntetésével. A sírbolt könyvbe be kell jegyezni a sírbolt felett rendelkezni jogosult személynek a sírboltra vonatkozó rendelkezéseit is. (4) Az ismeretlen holttest esetében a nyilvántartó könyvbe be kell vezetni az eljáró hatóság nevét, az eljárás ügyszámát. (5) A nyilvántartó könyvbe és a sírbolt könyvbe az eltemetettő és a temetési hely felett rendelkezni jogosult személy tekinthez be.

⁶ 41. § (1) A nyilvántartó könyvbe minden temetést (urnaelhelyezést, urnakiadást, urnakiemelést, hamuszórást) időrend szerint kell bejegyezni. (3) Az üzemeltető a sírbolt könyv és a nyilvántartó könyv adatait elektronikus adathordozón is tárolhatja. Elektronikus nyilvántartás esetén hiteles biztonsági másolat készítése vagy párhuzamos manuális nyilvántartás vezetése szükséges.

Az Ör. 2. § (5) bekezdése is megerősíti ezt a kötelezettséget, amikor kimondja, hogy a kegyeleti közszolgáltatási szerződésben foglaltak maradéktalan teljesítését a jegyző és a járási hivatal jogosult ellenőrizni. A jegyző tulajdonosi ellenőrzési, a járási hivatal felügyeleti ellenőrzési jogosultságot gyakorol.

Az ellenőrzést végző hatóság a Ket., a Ttv., a Vhr. és a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 66/2015. (III. 30.) Korm. rendeletbe foglaltak alapján köteles eljárni.

Az ellenőrzéseknek elsődlegesen arra kell kiterjedniük, hogy a temetők fenntartása során érvényesülnek-e a Ttv., a Vhr. rendelkezései, és a jogszabályokban előírt kötelezettségek hogyan teljesülnek. Ellenőrzési célként jelenhet meg a prevenció, valamint a hibák feltárása, a jogkövetésre való figyelmeztetés, illetve a jogkövetés kikényszerítése is. A hatóságnak ahhoz, hogy az ellenőrzési kötelezettségét teljesítse az illetékességi területén helyszíni ellenőrzéseket is kell végeznie meghatározott időszakonként, meghatározott ütemezésben.

Egy-egy temetői ellenőrzés keretében kiemelten szükséges vizsgálni például a kegyeleti közszolgáltatási szerződés kötelező tartalmi elemeit és annak teljesítését, a temetőszabályzat tartalmát, a nyilvántartó könyvek Ttv.-ben meghatározott (fent idézett) tartalmi elemeit és vezetését. Vizsgálnia kell a nyilvántartó könyvek tartalmát (urna elhelyezés, urnakiadás, urnakiemelés stb.), a személyes adatok biztonságos kezelését, a temetői térkép meglétét, a nyitva tartás idejéről és a temető rendjéről szóló tájékoztatás meglétét, a temetőben szolgáltatást végzők jogosultságát.

Az ellenőrzésnek ki kell terjednie az üzemeltető törvényi kötelezettségeinek ellenőrzésére is. A temető létesítményeit szintén ellenőrizni szükséges (így a temetőbejárat, fogadóter, az utak gépjárművel történő járhatóságát, a ravatalozó takarítását, szükség szerinti fertőtlenítést stb.)

Összességében az ellenőrző hatóság ellenőrzési kötelezettsége kiterjed a temető fenntartására és működtetésére.

Az ellenőrzés lezárását követően a járási hivatal felhívhatja az érintett szerveket a jogszabályi rendelkezések betartására, valamint a Ttv. 7. § (3) bekezdés felhatalmazása alapján kezdeményezheti a kegyeleti közszolgáltatási szerződés megszegése esetén a szerződés felmondását. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a vizsgált esetben a Pilisvörösvári Járási Hivaltól kapott tájékoztatás nem tér ki arra, hogy az adott ügyet érdemben vizsgálták volna, a konkrét köztemető fenntartását, üzemeltetését ellenőrizték-e, és a korábban lefolytatott ellenőrzésekről sem kaptunk felvilágosítást. Nem derült ki, hogy bármilyen vizsgálat tárgyát képezte-e egyáltalán, hogy a piliscsabai köztemető korábbi és jelenlegi üzemeltetője a nyilvántartási kötelezettségének miként tett és tesz eleget. A járási hivatal milyen intézkedéseket tett akár az üzemeltető, akár a fenntartó felé a temető jogszerű működése/működtetése érdekében.

Megállapítom, hogy a Pilisvörösvári Járási Hivatal a konkrét sírhelyhasználatot érintő vitás helyzet megoldására érdemi intézkedéseket nem fogantatosított, a fenntartói, és az üzemeltetői kötelezettségek teljesítését, illetőleg annak hiányát, hiányosságait nem vizsgálta, arra észrevételt nem tett. Visszásnak tekintendő, ha a járási hivatal – annak ellenére, hogy a Ttv. és a Vhr. erre kifejezetten felhatalmazza, és kötelezi – nem gyakorolja a temető feletti ellenőrzési jogát, és érdemben nem nyújt segítséget a kegyeleti jogosultságot jelentősen érintő ügyben.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Pilisvörösvári Járási Hivatal azzal, hogy az ellenőrzési kötelezettségét nem gyakorolta a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelményével, valamint a tisztességes eljáráshoz való joggal, és az állam objektív méltóságvédelmi kötelezettségéből következő kegyeleti joggal összefüggésben is visszásságot okozott.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt, alapjoggal összefüggő visszasság bekövetkezése lehetőségének megelőzése érdekében az Ajbt. 37. §-a alapján *felkérem*

- a Pest Megyei Kormányhivatal Pilisvörösvári Járási Hivatalának hivatalvezetőjét, hogy a Ttv. 7. § (1) bekezdés b) pontja alapján ellenőrizze a piliscsabai temető fenntartásával és üzemeltetésével összefüggő feladatok ellátását, és vizsgálja ki a rátemetéssel kapcsolatos ügy körülményeit,
- a Pest Megyei Kormányhivatal vezető kormány megbízottát, hogy jelentésében foglaltak nyomán tekintse át a kialakult helyzetet, és nyújtson szakmai segítséget az irányítása alatt álló hatóságoknak, illetőleg az ügyben érintett szervezeteknek,
- az üzemeltetőt, hogy az adott temetőben tekintse át a temetési helyeket, és gyűjtse össze azokat, amelyek használati ideje már lejárt, vagy a közeljövőben jár le, és intézkedjen a rendelkezésre jogosultak értesítéséről. Felkérem továbbá, hogy vizsgálja át a temetői nyilvántartásokat, és pontosítsa azok tartalmi elemeit. Végezetül kérem, hogy a jövőben a hasonló esetek elkerülése érdekében a temetési helyek kijelölésénél fokozott körültekintéssel járjon el.

A jövőre nézve felhívom az ügyben érintett szervek vezetőinek a figyelmét a körültekintőbb eljárásra, a jogszabályi előírások pontos és maradéktalan betartására, valamint az ellenőrzési kötelezettség teljesítésére.

Budapest, 2015. december

Székely László sk.